

פרשת במדבר תש"ע
"כל המלמד בן חבירו תורה"

במדבר פרק ג

(א) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת אֶהְרֹן וּמִשֵּׁה בְיוֹם דָּבַר יְקֹנֵק אֶת מִשֵּׁה בְהַר סִינַי: (ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהְרֹן הַבְּכוֹר נָדָב וְאָבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָמָר: (ג) אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן:

רש"י

(א) **ואלה תולדות אהרן ומשה** - ואינו מזכיר אלא בני אהרן. ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו: **ביום דבר ה' את משה** - נעשו אלו התולדות שלו, שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

רשב"ם

(א) **ואלה תולדות אהרן ומשה** - תחילה מנה תולדות ישראל ואחר כך תולדות הכהנים ואחר כך תולדות הלויים. ועתה מונה תולדות אהרן. ותולדות משה לפנינו עם הלויים דכתי' ולקחת משפחת העמרמי, זהו משה ואהרן ובניו אשר יקראו על שבט הלוי, כי לא היו לעמרם בניו רק משה ואהרן, ויבדל אהרן להקדישו ומשה ובניו יקראו על שבט הלוי: **ביום דבר י"י את משה בהר סיני** - שזהו קודם שהוקם המשכן אז היו ארבעה. אבל בשנה שנייה שהוקם המשכן במדבר סיני לא נשארו כי אם אלעזר ואיתמר, כמו שפירשתי למעלה בתחילת פרשה. שכל מקום שנאמר בהר סיני זהו קודם שהוקם המשכן, אבל משנבנה אהל מועד לא נאמר אלא במדבר סיני:

מסכת עירובין דף נד עמוד ב

תנו רבנן, כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו, נסתלקו בניו, אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן. רבי יהודה אומר: לעולם אהרן לימין משה חוזר. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו, נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו. נמצאו ביד אהרן ארבעה, ביד בניו שלשה, וביד הזקנים שנים, וביד כל העם אחד. נסתלק משה, ושנה להן אהרן פירקו. נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו. נסתלקו בניו, שנו להן זקנים פירקו. נמצא ביד הכל ארבעה. מכאן אמר רבי אליעזר: חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים.

אבות דרבי נתן נוסחא א פרק י"ב

ומקרבן לתורה כיצד מלמד שיהא אדם מקפח את הבריות ומכניסן תחת כנפי השכינה כדרך שהיה אברהם אבינו מקפח את הבריות ומכניסן תחת כנפי השכינה. ולא אברהם לבד עשה כן אלא אף שרה שנאמר ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית י"ב ה'). והלא כל באי עולם אינם יכולין לבראות אפילו יתוש אחד ומה תלמוד לומר ואת הנפש אשר עשו בחרן (שם) מלמד שהעלה עליהם הקב"ה כאלו עשו אותם:

מסכת סנהדרין דף יט עמוד ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל המלמד בן חבירו תורה - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, שנאמר (במדבר ג') ואלה תולדות אהרן ומשה, וכתוב ואלה שמות בני אהרן, לומר לך: אהרן ילד ומשה לימד, לפיכך נקראו על שמו.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

שפת אמת לפרשת במדבר [תרמ"ו]

בפסוק ואלה תולדות אהרן ומשה דרשו חז"ל שלמדן תורה כאלו ילדן. והלא לכל בניי למד מרע"ה תורה. וביאור הענין שאלה התולדות הנאמרין בתורה הם דרכים חדשים שהמשיכו אבות העולם מלמעלה ואלה תולדות נמשך אחר תולדות אברהם יצחק יעקב דכתיב בהו תולדות. ומרע"ה המשיך דרך התורה לעוה"ז. אך בניי לא נשארו בזאת המדרגה בשלימות ונפלו מזה ע"י החטא והלויים נשארו במדרגה זו ונקי' תולדות משה. והלויים היו תיקון לכל בניי. והענין שהחליף השי"ת מהבכורים להלויים. כי הם ב' דרכים דרך האבות הי' אצל הבכורים ודרך מרע"ה אצל הלויים. ונשלמו הלויים ע"י שניתן להם כח הבכורים ונמצא שיש לכל בניי חלק בעבודת הלויים והקב"ה הכין סיבה שלא יאבד מבניי הכח שניתן להם בקבלת התורה. והי' העצה דביקות בני ישראל ללויים ולויים לכהנים עד שיש לכולם אחיזה בשורש. וז"ש נתונים נתונים המה. פי' הכח שלהם והכח של בניי הניתן להם הכל נתונים לאהרן ובניו:

מסכת סנהדרין דף צט ע"ב

אמר ריש לקיש: כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר (בראשית י"ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן. רבי (אליעזר) [מסורת השי"ס: אלעזר] אומר: כאילו עשאו לדברי תורה, שנאמר (דברים כ"ט) ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם. רבא אמר: כאילו עשאו לעצמו, שנאמר ועשיתם אתם אל תקרי אתם אלא אתם. אמר רבי אבהו: כל המעשה את חבירו לדבר מצוה - מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שנאמר (שמות י"ז) ומטך אשר הכית בו את היאר, וכי משה הכהו? והלא אהרן הכהו! אלא לומר לך: כל המעשה את חבירו לדבר מצוה - מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

חדושי אגדות למהר"ל (שם)

אמר ריש לקיש כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו וכו' רבי אלעזר אומר כאלו עשאו לדברי תורה וכו' רבא אמר כאלו עשאו לעצמו: כל המלמד את בן חבירו תורה וכו' וביאור דבר זה כי כאשר משלים את בן חבירו בתורה כאלו עשאו, כי לפני זה אינו נחשב בריה רק כאלו אין בו ממש והוא עשאו. ומה שאמר ר"א כאלו עשאו לדברי תורה, פי' כי דברי תורה שאינם נמצאים אצל בן חבירו ועתה נמצא אצלו דברי תורה, הנה בזה כאלו עשאו לדברי תורה כאשר ילמד לבן חבירו תורה. ודוקא אמר בן חבירו אבל אם ילמד את חכם אחר לא נחשב כאלו עשאו, שהרי כבר היה בן תורה אע"ג שלא היה לו דבר זה שלמד ממנו. וגם לא נחשב בשביל זה שעשה לדברי תורה, כי לא שייך לומר כך רק כאשר ילמד לבן חבירו תורה שאז ע"י התורה שילמד בן חבירו נחשב כאלו עשאו כמו שאמר לפני זה, ומפני זה נחשב ג"כ כאלו עשאו לדברי תורה. כי דברי תורה אלו הם משלימים את האדם ונותנים מציאות אל האדם, אבל המלמד לחכם שלא נשלם ע"י תורה שקבל ממנו לא שייך עשייה בדברי תורה שלמד ודבר זה מבואר: ורבא שאמר כאלו עשאו לעצמו, וזה שמקבל האדם עצמו השלמה יותר, ע"י שמשפיע לאחרים ומוציא תורה אל הפעל כאשר הוא משפיע אל אחר. ודבר זה מגיע לעצמו והוא השלמה עליונה לאדם, שהוא בפעל הגמור כאשר משפיע תורה לאחר, נחשב כאלו עשאו לעצמו, כי אז יש לו מדרגת השכל לגמרי אשר הוא משפיע ומוציא אותו אל הפעל. ובזה הוא אדם בפעל לגמרי, ואינו דומה כאשר למד לעצמו, כי אז מקבל השלמה מרבו או השי"י שמוציא שכלו אל הפעל ואין לומר בזה שנחשב כאלו עשאו לעצמו, כי יש לאדם מי שמוציא שכלו אל הפעל והרי לא עשו לעצמו, וכאשר אינו מוציא אחר אל הפעל אין האדם נחשב בפעל לגמרי. וכאשר הוא משפיע החכמה לאחר, ובדבר זה אין שייך לומר שיש לו מי שמוציא שכלו אל הפעל, שהרי הוא מוציא את אחר אל הפעל ובוזה נחשב כאלו עשאו לעצמו כאשר הוא משפיע לאחר, כי המדרגה העליונה הזאת השפעת התורה לזולתו אינו מקבל מאחר. שודאי כאשר למד תורה נחשב מקבל תורה וכל מקבל אי אפשר רק שהוא מקבל מזולתו, וכאשר מקבל מזולתו איך אפשר לומר שנחשב כאלו עשאו לעצמו, אבל כאשר מוציא את אחר אל הפעל בזה נחשב הוא אדם בפעל לגמרי וזה שאמר כאלו עשאו לעצמו. ויש לך להבין את המעלה העליונה אשר הוא משפיע תורה לאחרים, שהוא דבק בחכמה עליונה אשר משם נעשה האדם הוא שאמר כאלו עשאו לעצמו: